

سازمان آموزش و پرورش استثنایی
معاونت تشخیص، پیشگیری، پرورشی
و تربیت بدنی

صحیفه سجاریه

ویژه‌ی دانش آموزان

آسیب‌رده‌ی شنوایی
(جلد اول - دوره متوسطه اول)

دختران و پسران

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲.....	سخنی با دانش آموزان عزیز.....
۳	زندگی نامه ی امام چهارم، امام زین العابدین(ع) .....
	ویژگی اخلاقی امام زین العابدین(ع):
۵	عفو و گذشت .....
۶	صحیفه ی سجّادیه .....
۷	دعا در هنگام شب و روز .....
۸	پناه بردن به خدا از بد اخلاقی و کارهای ناپسند .....
۹	دعا در حق همسایگان و دوستان .....
۱۰	دعای امام سجّاد(ع) در ماه رمضان .....
۱۲	دعای امام سجّاد(ع) در روز عید قربان و روز جمعه .....
۱۳	خود آزمایی .....
۱۴	منابع .....

سخنی با دانش آموزان عزیز:

خدای مهربان، برای راهنمایی ما انسان ها پیامبران را فرستاده است تا راه درست زندگی کردن را به ما نشان دهند.

بعد از پیامبر گرامی ما حضرت محمد(ص)، امامان معصوم(ع)، رهبری جامعه‌ی اسلامی را بر عهده گرفتند. همه‌ی امامان معصوم(ع) برای هدایت مردم به راه راست، تلاش می‌کردند.

آن‌ها از هر فرصتی برای راهنمایی مردم استفاده می‌کردند. امامان معصوم(ع) با اخلاق و رفتار خود مسیر درست زندگی کردن را به ما نشان می‌دادند.

امام چهارم ما حضرت زین‌العابدین(ع) هم مانند دیگر امامان، با رفتار و کردار خود الگوی خوبی برای ما مسلمانان است. ایشان در هنگام راز و نیاز با خدا، دعاهای زیبا و آموزنده ای می‌فرمودند. خواندن این دعا ها هم به ما آرامش می‌دهد و هم بر اخلاق و رفتار انسان تأثیر می‌گذارد. بعضی از دعاهای زیبای امام سجّاد(ع) در کتابی به نام "صَحِيفَه ی سَجّادِیَه " جمع آوری شده است.

در این جُزوه شما با بخش‌هایی از این دعا ها آشنا می‌شوید.

امیدواریم با خواندن این دعا ها سعی کنید به سفارش‌های امام سجّاد(ع) بهتر عمل کنید.

زندگی نامه‌ی امام چهارم، امام زین‌العابدین (ع) :

خدای بخشنده و مهربان که ما انسان‌ها را آفریده است و نعمت‌های فراوان به ما داده است، برای راهنمایی ما پیامبران را فرستاده است.

همه‌ی پیامبران خدا، تلاش می‌کردند تا مردم را راهنمایی کنند و راه درست زندگی کردن را به آن‌ها یاد بدهند. ما مسلمانان خدا را شکر می‌کنیم که حضرت محمد (ص) را به ما داده است تا ما را با دین اسلام و کتاب قرآن آشنا کند و دستورات دین را به ما یاد بدهد.

بعد از پیامبر (ص) امامان معصوم (ع) به عنوان جانشین پیامبر، رهبری جامعه‌ی اسلامی را بر عهده گرفتند تا مسلمانان را راهنمایی کنند.

امامان معصوم (ع) دوازده نفر هستند که نام‌های ایشان به ترتیب عبارت است از:

امام اول: امام علی (ع).

امام دوم: امام حسن مجتبی (ع).

امام سوم: امام حسین (ع).

امام چهارم: امام زین‌العابدین (ع).

امام پنجم: امام محمد باقر (ع).

امام ششم: امام جعفر صادق (ع).

امام هفتم: امام موسی کاظم (ع).

امام هشتم: امام رضا (ع).

امام نهم: امام جواد (ع).

امام دهم: امام هادی (ع).

امام یازدهم: امام حسن عسکری (ع).

امام دوازدهم: امام مهدی (ع).

همه‌ی امامان معصوم (ع) دارای ویژگی‌های اخلاقی و رفتاری پسندیده بودند و می‌توانند برای مسلمانان الگوی خوبی باشند. ما در این بخش می‌خواهیم با امام چهارم بیش‌تر آشنا شویم:

امام چهارم ما شیعیان، حضرت زین‌العابدین (ع) است. ایشان فرزند امام حسین (ع) است. امام سجّاد (ع) در سال ۳۸ هجری در پنجم ماه مبارک شعبان در شهر مدینه به دنیا آمد. به حضرت زین‌العابدین (ع)، امام سجّاد (ع) هم می‌گویند.

آیا می‌دانید «سجّاد» یعنی چه؟

سجّاد یعنی کسی که زیاد سجده می‌کند. چون امام چهارم ما در هنگام راز و نیاز با خدا، سجده‌های طولانی داشتند، به ایشان لَقَبِ "سجّاد" را دادند.

آیا می‌دانید «زین‌العابدین» یعنی چه؟

چون امام چهارم ما مسلمانان زیاد عبادت می‌کردند به ایشان "زین‌العابدین" هم می‌گفتند.

وقتی امام حسین (ع) در روز عاشورا در کربلا شهید شدند، امام سجّاد (ع) به امامت رسیدند. امام بعد از عاشورا به همراه کاروان اسیران بود و روزهای سختی را تحمل کرد. دشمنان اسلام، امام مهربان ما را خیلی اذیت کردند، ولی امام سجّاد (ع) با صبر و تحمل در مقابل دشمنان ایستاد و از هر فرصتی برای آگاهی دادن به مردم استفاده کرد.

وقتی دشمنان اسلام نگذاشتند که امام سجّاد (ع) برای مردم سخنرانی کنند، امام با تشکیل جَلَسَاتِ دَعَا و مُنَاجَات و ... سعی کرد تا دستورهای دینی، اخلاقی و تربیتی را به مردم یاد بدهند.

امام سجّاد (ع) حدود ۳۵ سال امامت کردند تا این که توسط فرد ظالمی به نام هُشامِ بنِ عَبْدِالمَلِک با زَهر (سَم) مسموم شدند و به شهادت رسیدند. پیکرِ پاکشان در قبرستان بَقِیع به خاک سپرده شده است.

عفو و گذشتِ امام زین العابدین (ع) :

امام سجّاد(ع) مانند سایر امامان معصوم(ع) دارای اخلاق و رفتار بسیار نیکویی بود و همه‌ی مسلمانان او را دوست داشتند. یکی از ویژگی‌های امام سجّاد(ع) این بود که بسیار مهربان بودند و نسبت به دیگران عفو و گذشت داشتند.

روزی امام سجّاد(ع) از مسجد بیرون آمد. مردی که با امام(ع) دشمنی داشت او را دید و به حضرت دُشنام(فُحش) داد و به ایشان ناسزا گفت. یاران امام خواستند آن مرد را تنبیه کنند، اما حضرت فرمود: " با او کاری نداشته باشید."

سپس به طرف آن مرد رفت و به او فرمود: " آیا مشکلی داری؟ اگر مشکلی داری بگو تا ما در حل آن به تو کمک کنیم."

آن مرد با مشاهده‌ی این رفتار امام سجّاد(ع) شرمنده شد و از کارِ بدِ خود پشیمان شد. امام(ع) او را نوازش کرد و عبايِ خود و هزار درهم(پول قدیم) به او بخشید.

بعد از این اتفاق آن مرد به امام سجّاد(ع) خیلی علاقه مند شد و هر جا که می رفت از خوبی های امام سجّاد(ع) صحبت می کرد و به امام سجّاد(ع) می گفت: " به راستی که تو از فرزندان رسول خدا(ص) هستی."

اخلاق و رفتار پسندیده‌ی امام سجّاد(ع) باعث شد که همه‌ی مردم او را دوست داشته باشند و همیشه به او احترام بگذارند. ما هم خداوند را شکر می کنیم که به ما پیامبر و امامان مهربان و خوش اخلاق داده است و از خدا می خواهیم که به ما کمک کند تا بتوانیم رفتار آن ها را الگویی خودمان قرار دهیم.

امام سجّاد(ع) فرمودند:

" اگر فردی، از تو بدگویی کرد و سپس معذرت خواهی کرد، عذرخواهی او را قبول کن و او را ببخش."

صحیفه‌ی سجّادیه:

یکی از ویژگی‌های امام سجّاد(ع) این بود که با خدای مهربان بسیار راز و نیاز می‌کرد و همیشه دعا می‌خواند.

وقتی دشمنان اسلام نگذاشتند که امام سجّاد به طور مستقیم مردم را راهنمایی کند، امام با دعا و نیایش خود پیام‌های اخلاقی را به مردم می‌گفتند و به آن‌ها درس زندگی می‌دادند.

بعضی از دعاهای امام سجّاد(ع) در کتابی به نام "صحیفه‌ی سجّادیه" جمع‌آوری شده است. صحیفه‌ی سجّادیه کتاب با ارزشی است که درد دل‌های امام سجّاد(ع) با خدای مهربان در آن آمده است. امام سجّاد(ع) در این دعاها، سخنان با ارزش و آموزنده‌ای فرموده است که وقتی ما دعاهایش را می‌خوانیم از آن‌ها درس می‌گیریم.

کتاب صحیفه‌ی سجّادیه مانند قرآن کریم کتابی است که در آن در مورد مسائل دینی، اخلاقی و رفتاری، مطالب مفیدی نوشته شده است، به همین دلیل بعضی‌ها به کتاب صحیفه‌ی سجّادیه لقب "خواهر قرآن" را داده‌اند.

در کتاب صحیفه‌ی سجّادیه ۵۴ دعا از امام سجّاد(ع) آمده است. هر کدام از این دعاها در مورد موضوع خاصی است. برای نمونه دعای ششم صحیفه‌ی سجّادیه دعای وقت صبح و شام(شب) است و دعای هشتم در مورد پناه بردن به خدا از بد اخلاقی و کارهای ناپسند است، همچنین امام سجّاد(ع) در دعای ۲۶ در حق همسایگان و دوستان خود دعا کرده است و دعای ۴۴ صحیفه‌ی سجّادیه، دعای امام سجّاد(ع) در ماه رمضان می‌باشد و دعای ۴۸ صحیفه‌ی سجّادیه، دعای امام سجّاد(ع) در روز عید قربان و روز جمعه است.

ما در این جا قسمت‌هایی از این دعاها را می‌خوانیم.

دعا در هنگام شب و روز

خدای مهربان که ما را آفریده است، به لطف خودش نعمت های زیادی را هم به ما بخشیده است. یکی از نعمت های خدای مهربان آفریدن شب و روز است. خدای بزرگ با توانایی خود شب و روز را برای ما آفریده تا ما بتوانیم در روز کارهای خوب انجام دهیم و در شب به استراحت، عبادت و ... بپردازیم. امام سجّاد(ع) در دعای ۶ صحیفه ی سجّادیه در مورد صبح و شام دعای زیبایی فرموده اند که در این جا قسمت هایی از این دعا را می خوانیم.

شکر و سپاس، خداوندی را که با قدرت خودش شب و روز را آفرید و برای هر کدام زمانی را مشخص کرد.

او خدایی است که شب را برای استراحت و روز را برای کسب روزی آفرید.

پروردگارا، تو را سپاس که شب را به صبح رساندیم و ما را از خطرات حفظ کردی.

خدایا، بر محمد(ص) و آل او درود فرست و در تمام اوقات صبح و شام ما را برای انجام کارهای خیر و دوری از کارهای بد و شکر نعمت ها و کمک به افراد ناتوان و یاری مظلومان، موفق کن.

خداوندا، شهادت می دهم که خدایی جز تو نیست و تو نسبت به بندگان مهربانی.

شهادت می دهم که حضرت محمد(ص) بنده و فرستاده ی توست.

خداوندا، بر محمد(ص) و آل او درود فرست و کامل ترین و بهترین پاداش را به او عنایت فرما که تو بخشنده و مهربان ترین هستی.

" اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَّ اٰلِ مُحَمَّدٍ "

پناه بردن به خدا از بد اخلاقی و کارهای ناپسند:

امام سجّاد(ع) در دعای هشتم صحیفه سجّادیه، در مورد دوری از بد اخلاقی و رفتار ناپسند دعا کرده‌اند که بخش‌هایی از این دعا را می‌خوانیم:

خدایا، به تو پناه می‌آورم از این که طَمَع نکنم،

خشمگین نشوم، حسود نباشم،

صبرم زیاد باشد، قناعت کنم،

بد اخلاقی نکنم، گناه نکنم و ...

نسبت به کسانی که به ما خوبی کردند سپاسگزاری کنیم.

به تو پناه می‌برم از این که اسراف نکنیم.

خدایا، بر حضرت محمد(ص) و آل او درود بفرست و من و همه ی زنان و مردان با ایمان را از انجام این کارها در پناه رحمت خود جای بده، ای مهربان ترین مهربانان!

امام سجّاد(ع) می‌فرمایند:

"سعادت و خوشبختی این است که انسان مواظب باشد تا با اعضای بدن خود کار زشت و خلاف

نکند."

دعا در حق همسایگان و دوستان:

بزرگان دین در مورد همسایگان و دوستان به ما سفارش کرده اند که با همسایگان و دوستان مهربان باشیم و کاری نکنیم که باعث آزار و اذیت آن ها شود. اگر دوستان یا همسایگان ما مشکلی داشتند به آن ها کمک کنیم تا مشکل شان برطرف شود.

امام سجّاد(ع) در دعای ۲۶ صحیفه ی سجّادیه در حق همسایگان و دوستان خود دعا کرده اند که در این جا قسمتی از این دعا را می خوانیم.

امام سجّاد(ع) هر وقت به یاد همسایگان و دوستان خود می افتادند در حقشان دعای کردند و می فرمودند:

خدایا، بر محمد(ص) و آل او درود فرست و مرا یاری کن تا حق همسایگان و دوستانم را رعایت کنم، آنان کسانی هستند که با ما اهل بیت به خوبی آشنا هستند و با دشمنان ما دشمن هستند. به افراد ضعیف کمک کنند و نیاز آنها را برطرف کنند؛ از افراد بیمار عیادت کنند و به دیدن کسانی که از مسافرت برمی گردند برونند؛ راز دار مردم باشند و عیب مردم را نگویند؛ ستمدیدگان را یاری کنند و احتیاجات زندگی آن ها را فراهم کنند؛

و در هدیه دادن و بخشش به دیگران کوتاهی نکنند؛ و قبل از این که کسی از آن ها خواهشی بکند به او بخشش کنند و ...

خدایا، دعایم را بر آورده ساز.

امام سجّاد(ع) فرمودند:

خوشبختی در این است که انسان خود را از آلوده شدن به گناه حفظ کند و کارهای خوب و پسندیده انجام دهد تا خیر دنیا و آخرت نصیبش شود.

يا عَلِيُّ يا عَظِيمُ، يا غَفُورُ يا رَحِيمُ، أَنْتَ الرَّبُّ العَظِيمُ، الَّذِي لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ

ای والا ای بزرگ ای آمرزنده ای مهربان تویی پروردگار بزرگی که نیست مانند او چیزی

و هُوَ السَّمِيعُ البَصِيرُ، وَ هَذَا شَهْرُ عَظَمَتِهِ وَ كَرَمَتِهِ، وَ شَرِيفَتِهِ

و او شنوا و بیناست و این ماهی است که آنرا بزرگی و گرامی داشته و او را شرافت

وَ فَضْلَتُهُ عَلَي السُّهُورِ، وَ هُوَ الشَّهْرُ الَّذِي فَرَضْتَ صِيَامَهُ عَلَي، وَ هُوَ شَهْرُ رَمَضَانَ

و برتری داده ای بر ماههای دیگر و این ماهی است که روزه آن را بر من واجب کرده و این ماه رمضان است

الَّذِي أَنْزَلْتَ فِيهِ الْقُرْآنَ، هَدِي لِلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ،

همان ماهی که قرآن را در آن فرو فرستادی آن قرآنی که راهنمای مردم و نشانه های روشی از هدایت و جدا ساختن (میان حق و باطل) است

وَ جَعَلْتَ فِيهِ لَيْلَةَ الْقَدْرِ، وَ جَعَلْتَهَا خَيْرًا مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، فَيَا ذَا الْمَنِّ وَ لَا يَمُنُّ عَلَيْكَ،

و قراردادی در این ماه شب قدر را و آن را بهتر از هزار ماه کردی پس ای منت داری که کسی بر تو منت ندارد

مَنْ عَلَي بِفَكَاكِ رَقَبَتِي مِنَ النَّارِ، فَيَمُنُّ تَمَنُّ عَلَيْهِ، وَ أَدْخَلَنِي الْجَنَّةَ

منت نه بر من به ازاد ساختم از آتشی در میان آنان که بر آنها منت نهی ، و داخل بهشتم گردان

بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ.

برحمتت ای مهربانترین مهربانان.

دعای امام سجّاد(ع) در ماه رمضان:

ماه رمضان یکی از ماه های پر برکت خداوند است. خداوند به ما مسلمانان فرموده است که در این ماه روزه بگیریم و خدا را بیش تر عبادت کنیم. خداوند در این ماه، قرآن را بر قلب پیامبر(ص) فرستاد، شب های قدر در این ماه قرار دارند. خداوند در سوره ی قدر درباره ی اهمیت شب قدر می فرماید: ارزش شب قدر بهتر از هزار ماه است.

دعای ۴۴ صحیفه ی سجّادیه، دعای امام سجّاد(ع) در مورد ماه رمضان است که در این جا بخشی از این دعا را می خوانیم.

وقتی ماه رمضان می شد، امام سجّاد(ع) این دعا را می خواندند :

سپاس مخصوص خدایی است که ماه رمضان را قرار داد.

ماه روزه، ماه اسلام، ماه طهارت، ماه آزمایش و ...؛

ماهی است که خداوند قرآن را در آن نازل کرد تا مردم را راهنمایی کند؛

سپس ارزش یکی از شب های ماه رمضان را از شب های هزار ماه بیش تر کرد؛

و آن را شبِ قدر نامید، که در آن شب(شب قدر) فرشتگان و روح، به فرمان پروردگار فرود می آیند و آن شب تا سپیده دم(صبح زود)، بر هر کدام از بندگان که بخواهد، سلامتی و برکت است؛

خدایا، بر حضرت محمد(ص) و آل او درود بفرست و به ما کمک کن تا ارزش این ماه را بدانیم و احترام آن را نگه داریم و کارهایی که در این ماه حرام است را به ما نشان بده؛

و ما را یاری کن تا روزه بگیریم و با اعضای بدن خود گناه نکنیم؛

و کارهایی را انجام دهیم که تو را خوشحال می کند؛

سخنان بی فایده و بی ارزش را گوش ندهیم؛ با چشمانمان چیزهای بی ارزش را نگاه نکنیم؛

با دست هایمان کار حرام انجام ندهیم؛ و به سمت چیزهایی که تو ممنوع کردی نرویم؛

و غذای حلال بخوریم و زبان ما سخنان حق بگوید؛ و فقط کارهایی را انجام دهیم که ثواب دارد ...

دعای امام سجّاد(ع) در روز عید قربان و روز جمعه:

امام سجّاد(ع) در دعای ۴۸ صحیفه سجّادیه در مورد روز عید قربان و روز جمعه دعا کرده‌اند که برداشتی از آن دعا را می‌خوانیم:

الهی! بر محمّد و آل محمّد درود فرست.

الهی از تو هدایت می‌خواهم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و من را راهنمایی کن.

و از تو یاری می‌خواهم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و مرا یاری کن.

و از تو رحمت می‌خواهم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و به من رحم کن.

و از تو بی‌نیازی می‌خواهم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و مرا بی‌نیاز کن.

و از تو روزی می‌خواهم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و به من روزی بده.

و از تو کمک می‌خواهم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و به من کمک کن.

و به خاطر خطاهایی که کردم طلب آمرزش می‌کنم، پس بر محمّد و آل محمّد درود فرست و مرا بیامرز.

پروردگارا، ای مهربان، ای بخشنده نعمت‌ها، ای صاحب جلال و کرم! بر محمّد و آل محمّد درود فرست و همه‌ی آن چیزهایی را که از تو خواستم و برای آن‌ها به تو روی آوردم را اجابت کن. ای مهربان‌ترین مهربانان!

سپس حاجت خود را از خداوند بخواه و هزار بار صلوات بفرست .

خودآزمایی:

- ۱- انسان مواظب باشد تا با اعضای بدن خود کار ..... و خلاف نکند.
- ۲- ما باید به ستمدیدگان ..... کنیم.
- ۳- ما باید ..... همسایگان و دوستان را رعایت کنیم.
- ۴- در هنگام مشکلات بر خدا ..... می کنیم.
- ۵- لقب امام چهارم (ع) چه بود؟
- ۶- امام سجّاد (ع) امام چندم ما است؟
- ۷- نام پدر امام سجّاد (ع) چیست؟
- ۸- نام ماهی که قرآن در آن نازل شده است را بیان کنید؟
- ۹- پیکر پاک امام سجّاد (ع) در قبرستان ..... به خاک سپرده شد.
- ۱۰- امام سجّاد (ع) فرمودند: " اگر فردی از تو بدگویی کرد و سپس معذرت خواهی کرد، عذرخواهی او را قبول کن و او را ..... "
- ۱۱- انسان باید چشم بینا و گوش ..... داشته باشد.

منابع:

- ۱- صحیفه‌ی کامله سجّادیه، ترجمه‌ی حسین انصاریان.
- ۲- صحیفه‌ی سجّادیه، ترجمه‌ی استاد الهی قمشه ای.
- ۳- برگ‌گی از صحیفه‌ی سجّادیه، مربوط به مسابقات صحیفه‌ی سجّادیه، ویژه‌ی دانش آموزان راهنمایی و متوسطه.

گرد آورنده: زهره جلالیان

با همکاری محمدحسن خدری و سیده فاطمه طیبی خواه